

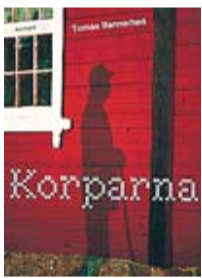
RAKEL CHUKRI
Sydsvenskans kulturchef

Augustprisvärdig. "Korparna" flyger över litteraturens gränser.

Allt fler drömmer om ett hus på landet. De vill ströva runt i naturen, fylla lungorna med ren luft och bara ... vara. I en tid då miljömedvetandet sägs vara högt har naturen förvandlats till en trygg moder vars famn vi kan krypa in i när livspusslet blir för krångligt. Det är en märklig utveckling, att landsbygden förvandlats till en livsstilsaccessoar. Naturen är inte särskilt gullig. Framförallt har den en egen logik som inte alltid är så harmonisk: översvämningar, stormar, torka.

Det är tydligt i Tomas Bannerheds imponerande debut, romanen "Korparna", som skildrar en lantbrukarfamilj i Småland. För den plågade fadern är naturen både vän och fiende: "Så kom regnvädren till slut. Den livsfarliga torkan skulle inte vara för evigt". Det är 70-tal och fadern försöker pressa sin tolvåriga son Klas att ta över gården, liksom han själv hade tagit över efter sin far.

"Korparna", som har stor chans att belönas med Augustpriset i morgon, är en makalöst fysisk bok. Det doftar och låter om berättelsen.

Bannerhed skriver brutalt rakt (till exempel om ett tidelag) men också poetiskt. Klas gör passivt motstånd mot faderns drömmar. Han förlorar sig i sitt fågelintresse, och frammanar exotiska namn som vore de skyddshelgon: "Buf-felhud. Ökenlöplärka. Mindre iltärna. Vitpan-

nad nodd. Apsavsugare. Gulhuvad trupial. Diademrödstjärt. Magnoliaskogssångare." Mitt fågelintresse är marginellt, men jag njuter av Klas fågelexkursioner som är skildrade med en enorm ömhet och intensitet.

Bokens epicentrum utgörs dock av faderns sköra psykiska tillstånd. Han sjunker allt längre ner – frun och de två barnen tassar försiktigt omkring honom. Det påminner om Margareta Stömstedts starka skildring av sin psykiskt sjuka mamma, hur det inte fanns utrymme för någon annan i familjen att må dåligt. Föräldrarnas depression eller psykos kan innebära en enorm press på barnen: att tvingas bli förälder till sin mamma eller pappa.

Klas känner sig ständigt bevakad av ett mörkt öga. Han kissar på sig och kontrollerar ständigt att älgstudsaren inte har försvunnit. Den som har haft en älskad vän eller släkting som varit psykiskt sjuk känner igen sig i alla smärtsamma detaljer, hur man spanar efter tecken och försöker tyda om de bådär något gott eller ont. Hur man stundtals förvandlas till en kropp som enbart består av ett enormt öga och ett bultande hjärta.

Många kritiker har konstaterat att debutanten Tomas Bannerhed skrivit en osedvanligt mogen förstabok, och det är bara att instämma. Särskilt briljant är porträttet av Klas, en gamling i en ynglings kropp, som skriker ut:

"Jag är barnet utan ryggrad och tänder! Jag väger ingenting, jag är lätt som dun och har lungorna pumpade med väte och helium! Inget kan hålla mig kvar, jag är sånglärkan med näbben full av hästhovar! Jag är tornseglaren som aldrig tar mark!"

Han sträcker ut handen. Och det är som att litteraturen plötsligt skapar ett magiskt rum, där man känner hans lilla hand i sin egen.

KULTUR

Kulturchef: Rakel Chukri
Redaktionssekreterare: Östen Rosvall, Patrik Svensson
E-post: kultur@sydsvenskan.se
Postadress: Kultur, Sydsvenskan, 205 05 Malmö
Redigering: Micaela Landelius, Olof Åkerlund

”mkgnau, mrkgnau, mrkrgnau.

Leopold Blooms katt i Erik Anderssons nyöversättning av James Joyces "Ulysses", som kommer ut i februari nästa år. I Thomas Warburtons gamla svenska översättning från 1946, liksom i Joyces original, säger katten "mkgnao, mrkgnao, mrkrnao".

AFGHANISTAN

Vad gör de svenska soldaterna i Afghanistan? Vad handlar deras krig om, egentligen? Wilhelm Agrell har läst två böcker om krigets mening och meningslöshet.

Kriget i klartext

■ Kriget i Afghanistan har pågått i över tio år. Det är ett krig utan vare sig synliga fronter eller tydliga parter och där både framsteg och motgångar är svåra att mäta. För Sveriges del har kriget kommit krypande, dolt bakom politiska fraser om fredsinsatser, återuppbyggnad och säkerhet. Politikerna försöker med framgång förklara så lite som möjligt för medborgarna, försvarsmakten vill helst inte låtsas om att man utkämpar regelrätta strider och medias intresse väcks bara tillfälligt när svenska soldater blir dödade. Men vad gör de svenska soldaterna i Afghanistan? Vad handlar deras krig om, egentligen?

En som ställer sig dessa frågor är journalisten Johanne Hildebrandt som i mars 2010 inledde ett bland svenska journalister unikt projekt där hon följde en kontingent i den så kallade Fortsättningsstyrkan – FS 19 – från förberedelserna i Sverige ut i fält och tillbaka till vardagen, för dem som denna sista etapp alls blev möjlig. Resultatet är boken "Krigare – ett personligt reportage om de svenska soldaterna i Afghanistan".

Kriget som den svenska styrkan kommer ner till är på väg att förändras. Den internationella styrkan har bytt strategi och övergått till upprorsbekämpning, vilket i klartext innebär att man skall ge sig in i de områden där motståndarna är starka och bli kvar där. Svenskarna tar sig in i ett sådant område väster om provinshuvudstaden Mazar-e-Sharif och bygger en framskjuten bas på en kulle. Striderna kring kullen pågår sedan av och till under hela tjänstgöringen, de binder stora resurser och kostar till

BOKEN

Johanne Hildebrandt

Krigare – ett personligt reportage om de svenska soldaterna i Afghanistan. Forum.

Sebastian Junger

Krig – rädsla, död, kärlek. ICA Bokförlag.

slut en av soldaternas livet. Sommaren 2011 lämnar så till slut svenskarna kullen utan att den bro över Balkhfloden som man lovat befolkningen blivit byggd.

Civilbefolkningen är både tacksam och oroad över den främmande närvaron, allt beroende på vem som frågar och vem som svarar. I scener som kunde vara hämtade från 30-åriga kriget försöker bönderna förmå de olika härskarorna att drabba samman någon annanstans så att inte skörden skall bli förstörd och familjerna svälta.

Fienden dyker upp om natten i form av automatvapenbeväpnade MC-gäng. Men den afghanska polisen är inte mycket bättre och visar sig gång på gång vara korrupt, notoriskt opålitlig och benägen att begå allehanda övergrepp. För svenskarna som vill väl och försöker göra ett ordentligt jobb blir detta ett olösligt dilemma som skymtar fram i de samtal Hildebrandt för mellan skål och vägg. Om talibanerna är banditer och poliserna skurkar, hur skall man då bygga landet? Här någonstans börjar de stora frågorna om krigets mening att förlora sin udd.

Johanne Hildebrandt blir mycket tydligt en del av den grupp hon vill studera. I ett annat sammanhang skulle detta ha kunnat ses som ett exempel på inbäddningens förödande konsekvenser för möjligheterna att rapportera kritiskt från ett krig. Men mitt intryck är att identifikationen i detta fall varit både medveten och nödvändig. Det är bara genom den som Hildebrandt kan komma förbi händelserna på ytplanet och nå ner